

QUYỀN VĂN HÓA TRONG QUẢN LÝ LỄ HỘI VIỆT NAM (Nghiên cứu trường hợp carnaval Hạ Long)

TH.S. NGUYỄN THU THỦY*

TÓM TẮT

Quyền văn hóa là một trong những quyền cơ bản của con người. Bài viết phân tích lần lượt 4 khía cạnh của quyền văn hóa với những dẫn chứng thực tế từ lễ hội nói chung và Carnaval Hạ Long nói riêng. Đó là các quyền "hưởng thụ, tham gia, sử dụng và tiếp cận" các giá trị văn hóa. Có thể nói, đây là một trong những quyền căn bản nhất của quyền con người và thể hiện tính nhân văn sâu sắc, có tác động, ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển hài hòa giữa thể chất và tâm hồn, giữa lý trí và tình cảm của con người, làm cho con người ngày càng tiệm cận đến các giá trị "chân - thiện - mỹ".

Từ khóa: Quyền văn hóa, quản lý lễ hội, carnaval

ABSTRACT

Cultural rights are one of basic human rights. This paper analyses four dimensions of cultural rights with the evidences from festival generally and Carnaval Hạ Long particularly. They are the rights of enjoying, participating, using, and receiving cultural values. It is said that they are the most basic human rights, and express comprehensive humanity, as well as give their effects to the harmonic development between human body and mind, reason and emotion, to make human approaching the the values of truth - good - beauty.

Key words: Cultural rights, Festival management, carnaval

Trong Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992, một trong những nội dung quan trọng nhất về văn hóa lần đầu tiên được quy định tại Điều 44: "Mọi người có quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa, tham gia vào đời sống văn hóa, sử dụng các cơ sở văn hóa, tiếp cận các giá trị văn hóa". Điều này chứng tỏ Nhà nước ta đã có sự nhìn nhận rất mới về các giá trị văn hóa, quán triệt tinh thần nhất quán của Đảng, xác định văn hóa là nền tảng tinh thần xã hội, là sức mạnh nội sinh và động lực phát triển đất nước; đồng thời bảo đảm nhất quán với các điều ước quốc tế về quyền con người mà nước ta đã tham gia ký kết.

Theo PGS.TS. Bùi Hoài Sơn, khái niệm quyền văn hoá là một bộ phận của quyền con người, nhưng do khái niệm quyền con người rộng, nhiều lĩnh vực, nên việc định hình một khái niệm về quyền văn hoá có ý nghĩa thao tác hơn và có ích nhiều hơn đối với những người làm việc trong môi trường văn hoá -

nghệ thuật. Như vậy, thực sự, quyền văn hoá bao hàm những gì? Việc hiểu biết về quyền văn hoá giúp gì cho những người hoạt động trong lĩnh vực văn hoá - nghệ thuật? Quyền văn hóa sẽ được thực hiện như thế nào trong hoạt động quản lý lễ hội tại Việt Nam? Và được cụ thể hóa như thế nào đối với một trường hợp điển hình là Carnaval Hạ Long?

"Quyền văn hóa" tại Điều 44 Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992 được thể hiện ở 4 khía cạnh cụ thể sau:

Thứ nhất: Quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa. Hưởng thụ đời sống vật chất và văn hóa, tinh thần là một nhu cầu chính đáng và quyền cơ bản của con người. Được quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa chính là một trong những yếu tố cơ bản để góp phần không ngừng xây dựng, bồi đắp, hoàn thiện những phẩm chất nhân cách cao đẹp của con người. Các giá trị văn hóa mà con người được hưởng thụ là tất cả những giá trị truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc đã được kết tinh, trao truyền từ đời này sang đời khác; là những tác phẩm

* Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn

thuộc các loại hình văn học, nghệ thuật (sân khấu, điện ảnh, ca múa nhạc, điêu khắc, hội họa, nhiếp ảnh...); là những mỹ tục, nghi lễ, tín ngưỡng tốt đẹp... của cộng đồng, của đất nước.

Lễ hội là một trong những giá trị truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc cần được bảo tồn, phục dựng để thế hệ con cháu có thể thấu hiểu. Với gần 8.000 lễ hội đang tồn tại trên toàn quốc, câu hỏi đặt ra là, các lễ hội hiện nay có được bảo tồn, phục dựng đúng với những giá trị vốn có để đảm bảo quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa của người dân? Thực tế là, chúng ta có một tài sản vô giá là hàng ngàn lễ hội nhưng chúng ta lại chưa làm tốt việc quy hoạch và phân loại khối tài sản lớn lao ấy, những lễ hội nào có tầm ảnh hưởng cấp quốc gia, cấp vùng hay chỉ giới hạn trong phạm vi cộng đồng làng để có chính sách quản lý phù hợp. Theo PGS.TS. Bùi Quang Thắng, cần khảo sát, thống kê và xếp loại các lễ hội để bảo tồn những lễ hội có giá trị nhất, phục dựng những lễ hội giàu giá trị bản sắc, độc đáo, để phục vụ nhu cầu trải nghiệm của nhân dân, một khía cạnh của quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa. Nhà nước nên trực tiếp quản lý những lễ hội lớn, những lễ hội có giá trị được phục dựng và tổ chức với vị thế lễ hội quốc gia, còn các lễ hội cấp vùng, tỉnh hoặc làng sẽ giao cho địa phương. Ở cấp này, với sự tư vấn của các cơ quan văn hóa, địa phương sẽ quyết định xây dựng phương thức quản lý cho mỗi lễ hội, để xuất nâng cấp nếu lễ hội giàu "triển vọng", bảo tồn lễ hội theo cách cũ hoặc phát triển thêm. Nhờ vậy, quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa của người dân được thực hiện một cách đầy đủ và rõ nét hơn.

Khác với lễ hội là sản phẩm văn hóa gắn với quần chúng nhân dân, nhận được nhiều sự hỗ trợ của nhân dân cũng như các doanh nghiệp, nhiều loại hình truyền thống hay các loại hình nghệ thuật tiên phong, mới có thể gặp khó khăn hơn trong việc tự vận động trong cơ chế thị trường nhưng nếu được xác định rằng, Nhà nước phải đáp ứng nhu cầu hưởng thụ văn hóa của người dân, vì đó là quyền chính đáng của họ thì chủ trương bảo trợ nghệ thuật có lý do để tồn tại. Nhà nước phải trở thành nhà bảo trợ quan trọng đối với văn hoá - nghệ thuật để đảm bảo quyền văn hoá cho người dân. Đây là nhiệm vụ trọng tâm, căn bản của Nhà nước và các cơ quan văn hoá - nghệ thuật, mà ở Việt Nam, đó là một trong những nhiệm vụ quan trọng nhất của ngành văn hoá.

Đối với trường hợp Carnival Hạ Long, đây là sự kiện thường niên được tổ chức hàng năm vào dịp 30/4 - 1/5, khởi điểm là các hoạt động thuộc Lễ hội Du lịch biển Hạ Long (còn gọi là Tuần Du lịch Hạ Long) được tổ chức lần đầu từ năm 1998, sau đó được tổ chức với quy mô lớn và là sự kiện tiêu điểm của Lễ hội Du lịch Hạ Long từ năm 2007 đến nay, mỗi năm một chủ đề, cùng nhiều hoạt động văn hóa, thể thao thu hút hàng chục vạn du khách tới tham quan du lịch.

Từ nguồn gốc là một lễ hội nước ngoài, Carnival Hạ Long - sự kiện tâm điểm của Lễ hội du lịch Hạ Long đã trải qua 7 lần tổ chức với các mô hình tổ chức lễ hội và quản lý có điều chỉnh qua mỗi năm. Từ năm 2007 đến nay, Lễ hội du lịch Hạ Long được tổ chức với quy mô lớn với điểm nhấn là chương trình Carnival. Đây là sự kiện quy mô cấp tỉnh, kinh phí tổ chức chương trình là sự kết hợp giữa ngân sách Nhà nước và huy động tài trợ từ các doanh nghiệp.

Mặc dù chương trình diễu hành chính thức của Carnival Hạ Long được tổ chức trong một buổi diễu duy nhất với số lượng chỗ ngồi hạn chế trên khán đài, nhưng vì đây là hoạt động ngoài trời, nên người dân được đảm bảo quyền được hưởng thụ văn hóa thông qua các hoạt động tập dượt và tổng duyệt. Thông thường, đêm tổng duyệt trước buổi trình diễn chính thức, chương trình mở cửa tự do cho nhân dân Hạ Long, các địa phương lân cận và du khách tới tham dự. Số lượng chỗ ngồi trên khán đài cũng được mở rộng theo khuynh hướng tăng sau mỗi năm. Chương trình cũng được truyền hình trực tiếp trên nhiều kênh truyền hình địa phương và trung ương, được giới thiệu trên nhiều phương tiện truyền thông, như: báo chí, phát thanh, internet, đảm bảo sự tiếp cận của công chúng. Trong chương trình, ngoài sự tham gia của các đoàn nghệ thuật không chuyên có sự trình diễn của các ca sĩ, diễn viên nổi tiếng trong nước cũng như các đoàn nghệ thuật nước ngoài, tạo điều kiện cho người dân được tiếp cận và hưởng thụ không chỉ văn hóa địa phương mà cả các nền nghệ thuật trong khu vực và trên thế giới.

Thứ hai: Quyền tham gia vào đời sống văn hóa. Điều này có nghĩa là, việc tham gia vào đời sống văn hóa không phải là "quyền riêng" của lực lượng văn nghệ sĩ và những người làm công tác quản lý văn hóa - văn nghệ như cách hiểu bấy lâu nay, mà mọi người dân Việt Nam, không phân biệt tuổi tác, giới tính, giai cấp, thành phần, dân tộc, tôn giáo, tín

ngưỡng... đều có thể và có quyền tham gia tất cả các hoạt động văn hóa theo khả năng, sở thích, nhu cầu, sở trường, mong muốn của mình. Việc mọi người được tham gia vào đời sống văn hóa sẽ góp phần làm phong phú đời sống tinh thần cho mỗi cá nhân và toàn xã hội.

Có thể nói, lễ hội là hoạt động văn hóa có sự tham gia rõ nét của công chúng, của người xem, kể cả cư dân địa phương và khách du lịch. Đối với lễ hội truyền thống, một số hoạt động mang tính nghi lễ phần nào còn giới hạn hoặc có sự tuyển chọn đối tượng tham gia, nhưng riêng các lễ hội đương đại, đặc biệt là carnival thì sự tham gia của các đối tượng trình diễn nghệ thuật không chuyên cũng như cư dân và khách du lịch hoàn toàn không giới hạn.

Chương trình lễ hội Carnival tổ chức tại Hạ Long thường bao gồm các chương trình nghệ thuật như ca nhạc, nhảy múa, biểu diễn xiếc,... của các ca sĩ, nghệ sĩ, diễn viên của các đoàn nghệ thuật trong và ngoài nước trên sân khấu cố định, đặc biệt là màn diễu hành của hàng ngàn người tham gia với các trang phục sắc sỡ, đa dạng về kiểu dáng cũng như màu sắc, tạo thành một dải sắc màu lung

linh trải dài suốt con đường trong khu vực bến phà Bãi Cháy, dọc bờ biển Hạ Long xinh đẹp, tạo nên một lễ hội đường phố vô cùng sống động. Đây là một hình thức tổ chức tốt có thể thu hút được mọi người tham gia vào các hoạt động chung.

Từ năm 2012, chương trình Carnival được xây dựng với chủ đề Hội tụ và lan tỏa, theo hướng chú trọng tôn vinh các bản sắc văn hóa địa phương. Các khối diễn được kết hợp hài hòa giữa nội dung và hình thức, giữa văn hóa địa phương truyền thống và khu vực, giữa văn hóa Việt Nam và giao lưu văn hóa quốc tế. Với thay đổi này, kết quả là Carnival Hạ Long 2012 đã huy động số lượng diễn viên chuyên nghiệp và không chuyên tham gia lớn nhất từ trước đến nay với hơn 3.800 diễn viên, trong đó đại đa số là nhân dân các dân tộc tỉnh Quảng Ninh (chiếm 85% số diễn viên tham gia) và các đoàn nghệ thuật đến từ Trung Quốc, Lào và Hàn Quốc. Nhìn từ góc độ quy mô, tổng số lượng diễn viên năm 2012 gấp gần 2 lần so với năm 2011, sân khấu có quy mô về diện tích gấp 2 lần so với 2011, số chỗ ngồi trên khán đài (khu trung tâm) tăng 1.000 chỗ so với năm 2011.

Bảng 1: Thông kê chủ đề và hình thức tổ chức Carnival Hạ Long từ 2007 – 2011

Thời gian	Chủ đề	Hình thức tổ chức	Thành phần tham gia
2007 (28/4-2/5)	Đêm Hạ Long huyền ảo	- Trên đường phố: 15 xe mô hình những danh lam thắng cảnh nổi tiếng của Quảng Ninh và hình ảnh bếp lửa tái hiện nền văn minh Hạ Long - Trên biển: 100 tàu du lịch trang trí rực rỡ	- 2.000 hoạt náo viên, diễn viên chuyên nghiệp và không chuyên - Đoàn nghệ thuật nước ngoài: Hàn Quốc, Trung Quốc
2008 (26/4- 1/5)	Hạ Long - Hướng tới kỳ quan thiên nhiên thế giới	- Trên đường phố: 10 xe mô hình những địa danh du lịch của tỉnh - Trên biển: 6 chiếc phà trang trí theo chủ đề: + Sự tích Hạ Long + Vẻ đẹp lay động đất trời + Vũ điệu của đá + Khám phá bảo tàng địa chất độc đáo + Điểm hẹn du lịch sinh thái & văn hoá biển + Nhịp điệu của biển	- 2000 nghệ sĩ, diễn viên chuyên nghiệp và không chuyên
2009 (25/4-2/5)	Kỳ quan Hạ Long - Điểm hẹn	- Các hoạt động diễu hành trên đường phố với múa rồng, xiếc, đi cà kheo, nhảy múa, tái hiện hoạt động Hát đúm ngày xuân và Lễ hội Cầu ngư	- 1500 diễn viên chuyên nghiệp và không chuyên - Đoàn nghệ thuật quốc tế: Ấn Độ, Tây Ban Nha, Trung Quốc, Hàn Quốc
2010 (29/4-2/5)	"Hạ Long hướng về Thăng Long"		- 2000 diễn viên chuyên nghiệp và không chuyên
2011	Khám phá Hạ Long lung linh sắc màu	Chương trình diễu hành với 30 phút cuối dành cho hoạt động hoạt náo, nhảy múa trên đường phố.	Đoàn nghệ thuật quốc tế: Trung Quốc, Hàn Quốc, Philippine, Lào, Thái Lan

Năm 2013, phương thức tổ chức của Carnival Hạ Long tiếp tục được thực hiện theo hướng triển khai của năm 2012, song có sự thay đổi lớn về địa điểm tổ chức. Thay vì tổ chức tại khu vực đường phố từ ngã ba Bưu điện đến chân cầu Bãi Cháy như những năm trước đó, vị trí tổ chức được di chuyển tới khu vực đường đôi Hoàng Quốc Việt, phường Hùng Thắng ngay cửa ngõ vào thành phố. Vị trí tổ chức này có nhiều đường tránh hơn nên phần nào đã giải quyết được các khó khăn về phân luồng giao thông trong các kỳ carnival trước. Về quy mô cũng được điều chỉnh bớt các hoạt động bên lề, chỉ tập trung vào hoạt động trình diễn nghệ thuật trong đêm diễu hành 27/4. Chương trình lễ hội Carnival lần này tiếp tục huy động các đoàn nghệ thuật quần chúng tham gia với một số tiết mục thể hiện văn hóa đặc sắc, khắc họa rõ nét bản sắc riêng của 22 dân tộc sinh sống trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh. Như màn đua chèo giáp Văn - giáp Võ của ngư dân Quan Lạn (huyện đảo Vân Đồn), nhảy Phòn Voong và múa chuông của người Dao, múa xóc tép của người Sán Chay hay múa và hát Then của người Tày... Khoảng 3.500 diễn viên chuyên nghiệp và nghiệp dư, trong đó 80% là đồng bào các dân tộc trong tỉnh, với 24 khối diễn, 6 xe hoa mô hình và 3 đoàn nghệ thuật quốc tế đến từ Lào, Trung Quốc và Hàn Quốc đã làm nên một không gian mới lạ và vô cùng đẹp mắt trên một "sân khấu" trải dài 2km. Chương trình tái hiện những câu chuyện thú vị về tài nguyên du lịch của tỉnh Quảng Ninh gắn liền 8 mảng chủ đề "Sắc màu văn hóa": Huyền thoại kỳ quan, Sắc màu lễ hội và Đá cháy, Du lịch biển đảo, Khám phá sắc màu, Yên Tử non thiêng, Hội tụ và lan tỏa. Theo thống kê của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, trong dịp nghỉ lễ 27/4 - 1/5, đã có hơn 10 vạn lượt du khách đến Quảng Ninh, tăng 12% so với cùng kỳ, trong đó có gần 7,5 vạn khách tham quan Vịnh Hạ Long và trên 2,5 vạn du khách tham dự chương trình Carnival Hạ Long 2013.

Thứ ba: Quyền sử dụng các cơ sở văn hóa. Thực chất của quyền này là xác lập quyền sở hữu toàn dân về các cơ sở văn hóa, các thiết chế văn hóa mà Nhà nước, xã hội và cộng đồng đã xây dựng, như: Khu vui chơi giải trí công cộng, công viên, nhà văn hóa, điểm bưu điện văn hóa xã, thư viện, sân vận động, rạp hát, rạp chiếu phim, điểm internet công cộng... Những cơ sở, thiết chế văn hóa này là tài sản chung nên mọi người đều có quyền sử dụng để đáp ứng những nhu cầu chính đáng của mình. Nhà

nước, chính quyền các cấp chỉ ủy quyền cho tổ chức, cá nhân quản lý các cơ sở, thiết chế văn hóa, còn mọi người dân đều có quyền sử dụng các cơ sở, thiết chế văn hóa đó để phục vụ nhu cầu học tập, vui chơi, giải trí... của mình.

Lễ hội là hoạt động thường diễn ra tại các khu vực công cộng, vì thế thường đảm bảo quyền sử dụng các cơ sở văn hóa, các nguồn lực văn hóa của dân chúng. Năm kỳ tổ chức trước (2007 - 2011), Ban tổ chức đều thuê công ty tổ chức sự kiện thực hiện toàn bộ chương trình lễ hội Carnival Hạ Long. Từ năm 2012 và các năm tiếp theo, Ban tổ chức chủ trương lựa chọn một số giá trị văn hoá tiêu biểu của nghệ thuật trình diễn dân gian, lễ hội truyền thống của nhân dân các dân tộc, địa phương trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh tham gia chương trình diễu hành của Carnival Hạ Long. Nếu như Carnival 2012 là sự thí điểm cho mô hình tự tổ chức thì Carnival 2013 hoàn toàn dựa vào nội lực của tỉnh Quảng Ninh, từ kịch bản, tổng đạo diễn, lực lượng diễn viên tham gia cùng với nguồn kinh phí 100% từ xã hội hóa. Kinh phí trước đây để thuê các công ty tổ chức sự kiện thực hiện chương trình được đầu tư để mua trang phục, đạo cụ biểu diễn cho các đoàn nghệ thuật quần chúng và địa phương phục vụ trong Carnival Hạ Long và trở thành tài sản của các đoàn nghệ thuật này để họ tiếp tục biểu diễn phục vụ quần chúng nhân dân trong các kỳ lễ hội tổ chức tại địa phương cũng như để sử dụng trong các kỳ Carnival kế tiếp. Đây là một hình thức đảm bảo tối đa quyền sử dụng các cơ sở văn hóa. Nhờ vậy, qua các kỳ tổ chức, nhân dân có được ý thức nhất định trong việc góp sức để tổ chức lễ hội.

Nguồn lực thực hiện các kỳ lễ hội được dựa vào 2 nguồn chính: từ các khoản tài trợ của các doanh nghiệp và từ ngân sách tỉnh. Phần tài trợ, do các doanh nghiệp lớn trên địa bàn đóng góp bằng tiền hoặc các hình thức đóng góp bằng vật chất khác. Cùng với các công tác khác, công tác vận động tài trợ đã được Ban tổ chức quan tâm và thực hiện ngay từ khi kế hoạch được ban hành.

Carnival Hạ Long là một trong số ít những lễ hội được tổ chức bằng nguồn lực hầu hết từ xã hội hóa. Đây là điều hết sức đặc biệt và có ý nghĩa trong việc tiết kiệm ngân sách, khơi dậy các nguồn lực đầu tư, đáng chú ý là nguồn lực đóng góp từ những doanh nghiệp, đơn vị của ngành du lịch trong và ngoài tỉnh: Trong các lễ hội Carnival vừa qua, kinh phí xã hội hoá luôn chiếm hơn 50% tổng kinh phí tổ chức

lễ hội. Năm 2009, Carnival Hạ Long đã thu hút được 17 nhà tài trợ với tổng trị giá gần 7 tỷ đồng (trong khi đó tổng kinh phí của Carnival vào khoảng hơn 10 tỷ đồng) thì đến năm 2010, Lễ hội đã thu được nguồn tài trợ là 9,2 tỷ đồng. Thông qua lễ hội, Quảng Ninh đón hàng ngàn du khách tới ăn, nghỉ, tiêu dùng, đưa doanh thu du lịch tăng vọt. Bởi vậy, thật dễ hiểu khi hàng trăm khách sạn, nhà hàng, đội tàu du lịch với hàng chục ngàn lao động trong ngành chờ đón Lễ hội Du lịch Hạ Long đến thế nào. Và, để ngày càng nhiều du khách tới Quảng Ninh, các hãng lữ hành, khách sạn lớn luôn mong muốn được góp sức cho lễ hội. Sức mạnh từ mọi nguồn lực cho tổ chức lễ hội được mạnh mẽ và rộng khắp cũng chính bởi hiệu ứng mà nó đã mang lại.

Thứ tư: Quyền tiếp cận các giá trị văn hóa. Văn hóa là những giá trị tốt đẹp đã được hình thành, kết tinh, hun đúc qua hàng nghìn năm lịch sử, là thành quả lao động sáng tạo của thế hệ này tiếp thế hệ khác. Vì vậy, mỗi công dân không chỉ có quyền nghiên cứu, tiếp cận các giá trị văn hóa của dân tộc mình, mà còn được tiếp cận, tiếp thu những tinh hoa văn hóa của các dân tộc khác trên thế giới. Trong quá trình hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay, việc hiến định quyền tiếp cận các giá trị văn hóa là tạo điều kiện cho mọi người có cơ hội được mở rộng giao lưu, học hỏi, tiếp thu những giá trị nhân văn cao cả đã được nhân loại tiến bộ thừa nhận, qua đó không ngừng làm giàu giá trị văn hóa cho mỗi cá nhân và cộng đồng, dân tộc.

Như đã phân tích ở trên, Carnival Hạ Long khai thác nhiều giá trị văn hóa bản địa của nhiều dân tộc thiểu số sinh sống trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh. Việc sử dụng các chất liệu văn hóa này tạo điều kiện cho người dân Quảng Ninh hiểu rõ hơn về địa phương mình cũng như để du khách trong nước và quốc tế hiểu thêm về những giá trị văn hóa đa dạng và đặc sắc của Quảng Ninh nói chung, Hạ Long nói riêng. Không những vậy, Carnival Hạ Long có sự hội nhập quốc tế thông qua hoạt động giao lưu văn hóa với các đoàn nghệ thuật nước ngoài, như: Trung Quốc, Hàn Quốc, Philipine, Lào, Ấn Độ, Tây Ban Nha, qua đó người dân có nhiều điều kiện để tiếp cận các giá trị văn hóa, nghệ thuật của nhiều quốc gia trong khu vực và trên thế giới.

Bốn nội dung “hưởng thụ, tham gia, sử dụng, tiếp cận” các giá trị văn hóa quy định tại Điều 44, Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992 là một thể thống nhất trong “quyền văn hóa” của con người.

Có thể nói, đây là một trong những quyền căn bản nhất của quyền con người và thể hiện tính nhân văn sâu sắc. Bởi vì, khi con người được “hưởng thụ các giá trị văn hóa, tham gia vào đời sống văn hóa, sử dụng các cơ sở văn hóa, tiếp cận các giá trị văn hóa” sẽ tác động, ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển hài hòa giữa thể chất và tâm hồn, giữa lý trí và tình cảm của con người, làm cho con người ngày càng tiệm cận đến các giá trị “chân - thiện - mỹ”.

Không thể phủ nhận rằng, Carnival Hạ Long đã thực sự là một sự kiện thu hút được đông đảo du khách đến tham quan và trở thành một điểm hẹn lý tưởng được rất nhiều người mong đợi. Nhưng điều mà chúng ta dễ dàng nhận thấy là nếu như các carnival được tổ chức trên thế giới đều có sự tham gia cuồng nhiệt của những du khách và người dân với tư cách chủ thể thực sự của lễ hội thì với Carnival Hạ Long cũng như các lễ hội đường phố khác được tổ chức tại Việt Nam, đó lại là một điểm hạn chế chưa thực sự làm được. Đó là sự tham gia hời hợt của người dân, họ chỉ cảm thấy hiếu kỳ, lạ lẫm và thích thú trước một sự kiện mới lạ lần đầu tiên được tổ chức hoặc chứng kiến chứ chưa thực sự là chủ thể của lễ hội. Nhiều du khách hay người dân khi được hỏi: Bạn cảm nhận về Lễ hội Carnival Hạ Long như thế nào? Họ trả lời rằng: rất thích thú và chờ đợi nó, nhưng lại ngại khi hóa trang xuống đường tham gia và hòa mình vào nó. Có lẽ đây chính là một câu hỏi rất cần được Ban tổ chức cũng như các ban ngành có liên quan nhìn nhận và đánh giá để lựa chọn hình thức tổ chức phù hợp, đảm bảo tối đa quyền văn hóa của dân chúng, để lễ hội thực sự là lễ hội của du khách, của nhân dân. Để làm được điều đó, trước hết cần làm tốt việc nâng cao nhận thức của dân chúng về quyền văn hóa, để họ hiểu hơn về quyền lợi cũng như trách nhiệm của họ trong việc “hưởng thụ, tham gia, sử dụng, tiếp cận” các giá trị văn hóa./.

N.T.T

Tài liệu tham khảo:

- 1- Bùi Hoài Sơn, “Mấy nét về khái niệm “Quyền văn hóa”, *Tạp chí Văn hóa quân sự*, số 55, tháng 03, năm 2010.
- 2- Bùi Hoài Sơn, “Bàn về khái niệm quyền văn hóa”, *Tạp chí Thế giới di sản*, số 3, năm 2010.
- 3- *Kịch bản và Báo cáo tổng kết Carnival Hạ Long 2010 - 2013*, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Quảng Ninh, 2010 - 2013.
- 4- Phan Hồng Giang, Bùi Hoài Sơn (đồng chủ biên), *Quản lý văn hóa Việt Nam trong tiến trình đổi mới và hội nhập quốc tế*, Nxb. Chính trị quốc gia, H. 2012.

(Ngày nhận bài: 25/7/2014; Ngày phân biện đánh giá: 16/8/2014; Ngày duyệt đăng bài: 21/8/2014)